

Keuhkoputkitulehdus (bronkiitti) aikuisilla

Lääkärikirja Duodecim

6.4.2021

Infektiosairauksien erikoislääkäri Veli-Jukka Anttila

- Keuhkoputkitulehduksen oireet ja kulku
- Pitkittynyt (krooninen) keuhkoputkitulehdus
- Keuhkoputkitulehduksen itsehoito
- Pitkittyneen yskän muita syitä
- Milloin hoitoon

Keskeistä

- Äkillisen keuhkoputkitulehduksen tavallisia oireita ovat yskä ja yskösten erittyminen. Lisäksi voi olla nuhaa, kurkkukipua ja äänen käheyttä. Kuumetta on vain harvoin.
- Keuhkoputkitulehdus on yleensä virusinfektio, joka hoituu tavallisesti itsestään parissa kolmessa viikossa ilman antibioottia.
- Keuhkoputkitulehduksen ja keuhkokuumeen oireet voivat olla samankaltaisia, mutta keuhkokuumeessa ne ovat yleensä voimakkaampia. Keuhkokuumetta on syytä epäillä, jos aikuisella esiintyy yskösten lisäksi kuumetta (yli 38,0 °C) tai rintapistosta, henkeä ahdistaa tai vointi heikkenee. Keuhkokuumetta epäiltäessä tulee aina hakeutua lääkäriin.

Keuhkoputkitulehdus voidaan jakaa kahteen eri tyyppiin:

- äkilliseen eli akuuttiin keuhkoputkitulehdukseen
- krooniseen keuhkoputkitulehdukseen.

Äkillistä keuhkoputkitulehdusta aiheuttavat samat virukset kuin nuhakuumetta.

Tyypillisiä aiheuttajia ovat:

- koronavirukset
- rinovirukset
- respiratory syncytial- (RS-) virus
- adenovirus
- parainfluenssivirukset
- influenssavirukset.

Krooninen keuhkoputkitulehdus liittyy usein [keuhkohtaumatautiin](#), jota käsitellään tarkemmin omassa artikkelissaan.

Keuhkoputkitulehduksen oireet ja kulku

Äkillinen keuhkoputkitulehdus on lähes aina viruksen aiheuttama henkitorven ja keuhkoputkiston limakalvon tulehdus.

Keuhkoputkitulehduksen tyypillinen oire on yskä ja yskösten erittyminen. Alkuun ysköksiä ei nouse tai ne ovat niukkoja, mutta myöhemmin yskiessä voi nousta paksuakin limaa, vaikkei mukana silloinkaan useimmiten ole bakteeritulehdusta.

Keuhkoputkitulehdukseen voi liittyä ylempien hengitysteiden oireita, kuten

- äänen käheyttä
- nuhaa
- kurkkukipua.

Suoraan keuhkokuumeena alkavassa taudissa nämä oireet puuttuvat. Toisin kuin kurkunpään ärsytyksestä johtuva yskässä, keuhkoputkitulehduksessa yskänärsytys tuntuu tulevan "syvältä".

Kuumetta äkilliseen keuhkoputkitulehdukseen liittyy varsin harvoin, noin 10–30 prosentilla sairastuneista. Lisäksi potilaan yleiskunto pysyy äkillisessä keuhkoputkitulehduksessa hyvänä.

Äkillisen keuhkoputkitulehduksen yskä ja yskösten erittyminen kestävät yleensä alle 3 viikkoa. Pitkittyessään yli kolmen viikon näiden oireiden takana olevat syyt on syytä selvittää lääkärikäynnillä.

Äkillinen keuhkoputkitulehdus paranee suurimmassa osassa tapauksista itseksensä parin kolmen viikon kuluessa. Yskänlääkkeet ja antibiootit eivät jouduta paranemista. Tauti etenee harvoin [keuhkokuumeeksi](#). Keuhkokuumetta voi epäillä, jos kesken paranemisen oireet uudelleen pahenevat, ja etenkin, jos nousee kuumetta ja esiintyy rintapistosta, joita alun perin ei ollut lainkaan tai jos kuume oli jo laskenut aiemmin.

Pitkittynyt (krooninen) keuhkoputkitulehdus

Krooninen keuhkoputkitulehdus on tauti, jossa vauriot keuhkoputkien limakalvoissa ovat pysyviä ja aika ajoin tulee limaisempia yskävaiheita, kroonisen keuhkoputkitulehduksen pahenemisvaiheita. Nekin liittyvät usein virustulehduksiin. Kroonisen keuhkoputkitulehduksen tärkein taustatekijä on tupakointi. Kroonisen keuhkoputkitulehduksen pahenemisvaiheissa käytetään usein antibioottihoitoa, etenkin jos pahenemiseen liittyy yleisoireita, kuten [kuumetta](#).

Keuhkoputkitulehduksen itsehoito

Yskää voi lievittää riittävä juominen, joka pitää limakalvot kosteina ja joka voi auttaa sitkeän liman yskimisessä pois keuhkoputkista.

Yskänlääkkeiden teho on vähäinen. Tämä on todettu tutkittaessa limaa irrottavia, keuhkoputkia laajentavia tai yskän ärsytystä hillitseviä aineita tai kaikkia näitä sisältäviä yhdistelmävalmisteita. Yskänlääkkeistä voi kuitenkin olla apua erityisesti, jos yskänärsytys vaikeuttaa nukahtamista. Reseptillä saatavat yskänlääkkeet, joissa usein on keskushermostoon vaikuttavaa kodeiinia, eivät ole tehokkaampia kuin käsikauppalääkkeet.

Tupakoinnin lopettaminen jouduttaa viruksen aiheuttaman keuhkoputkitulehduksen paranemista.

Viruksen aiheuttaman ylähengitystieinfektion itsehoito-ohjeita löydät lisää [täältä](#).

Pitkittyneen yskän muita syitä

Yskä voi liittyä myös muihin hengitysteiden infektoihin tai voi johtua hengitysteihin muusta syystä kohdistuvasta ärsytyksestä.

Tärkein syy pelkkään pitkittyneeseen yskään äkillisen hengitystietulehduksen jälkeen on [poskiontelotulehdus](#). Siinä poskionteloista valuu etenkin yöllä eritettä, joka kuivuu hengitysteihin ja ärsyttää niitä jatkuvasti.

Pitkittyneen yskän syitä ovat myös allerginen ärsytys ([astma](#)), sydämen toiminnan vajaus (usein aamuyöllä vaivaava yskä) ja mahalaukun sisällön takaisinvirtaus hengitysteihin yöaikaan ([refluksi](#)). Näiden syiden etsiminen vaatii lääkärin selvittelyä, jos yskä kestää viikkokausia. Pitkän yskän takaa voi löytyä [tuberkuloosi](#), vaikka se suomalaisilla onkin nykyään harvinainen tauti.

Milloin hoitoon

Jos kuume yskivällä aikuisella on korkea (yli 38,0 °C) ja väsymys on ankaraa tai henkeä ahdistaa, on syytä lähteä heti hoitoarvioon. Nämä oireet viittaavat bakteerin aiheuttamaan [keuhkokuumeeseen](#).

Jos yleiskunto säilyy tyydyttävänä mutta yskä ei ole edes lievittymässä kolmannella tautiviikolla, on syytä hakeutua lääkärin tutkimuksiin. Sillä ei ole merkitystä, nouseeko ysköksiä vai ei.

Muutamaa alkupäivää pidemmälle jatkuva kuume (yli 38 °C), hengityksen muuttuminen raskaammaksi ja kipu hengittäessä tai yskösten verisyys ovat syitä lääkarissäkäyntiin jo aiemmin.

Kuumeisessa taudissa voidaan antibioottihoitoa vaativa keuhkokuume erottaa keuhkoputkitulehduksesta keuhkojen kuuntelulla, veren tulehdustekijöiden (CRP:n ja laskon) mittaamisella ja röntgenkuvalla.

Viikon sisällä ulkomailta ja hotelliasumisesta palaamisen jälkeen alkanut yskä, johon liittyy hengenahdistusta, voi olla viite legionelloosista, johon tarvitaan aina antibioottihoito.

Myös perheenjäsenillä (esim. kouluikäisillä lapsilla) esiintynyt pitkittynyt, kuiva ja puuskittainen pitkittynyt yskä voi viitata hinkuyskään.

[Tuberkuloosin](#) poissulkemiseksi on syytä mennä lääkäriin, jos yskä kestää limaisena yli kolme viikkoa eikä ole ennestään todettua [keuhkohtaumatautia \(COPD\)](#) tai jos ysköksissä on verta. Jos tietää tavanneensa tuberkuloosiin sairastuneen henkilön lähikuukausina, jo lyhyemmänkin yskän takia kannattaa käydä lääkarissä.

Erityinen syy hoitoon hakeutumiseen on myös, jos on pidempään esiintynyt lämpöilyä tai laihtumista ja yleisvointi on heikentynyt. Samalla tulee varmistettua, ettei syynä ole [keuhkosyöpä](#).

Aiemmat kirjoittajat: Infektiosairauksien erikoislääkäri Jukka Lumio ja kliinisen mikrobiologian erikoislääkäri Pentti Huovinen

Artikkelin tunnus: dlk00617 (004.001)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim